

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 – ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΑΚΜΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

II. ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

1. Οι εξελίξεις στην οικονομία και την κοινωνία
2. Η νομοθεσία της Μακεδονικής Δυναστείας και η σύγκρουσή της με τους «δυνατούς»

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ
ΔΥΝΑΣΤΕΙΑ
9^{ΟΣ} – 11^{ΟΣ} ΑΙ.

Σταθερή
δημογραφική
εξέλιξη

Βελτίωση της
οικονομίας (κυρίως
της αστικής από
αυτήν της
υπαίθρου)

Τον 7^ο αιώνα εξαιτίας των
εχθρικών εισβολών χάθηκαν οι
γαιοκτήμονες - αριστοκράτες

Από τον 8^ο προς τον 9^ο
αιώνα σχηματίζεται μία
**αριστοκρατία της γης (ή
επαρχιακή)** καθώς και μία
**αριστοκρατία των
αξιωματών (ή αστική)**

Δυνατοί ονομάζονται οι αριστοκράτες του βυζαντινού
κράτους που συγχωνεύθηκαν σε μία ενιαία τάξη **στα τέλη
του 10^{ου} αιώνα** μέσα από τις **επιγαμίες της επαρχιακής
και της αστικής αριστοκρατίας**.

Η τάξη αυτή περιλαμβάνει

- πολιτικούς,
- στρατιωτικούς,
- θρησκευτικούς άρχοντες και
- διαχειριστές της κρατικής, αυτοκρατορικής, εκκλησιαστικής
και μοναστικής περιουσίας.

Επεκτείνονται τα οικογενειακά
επώνυμα, γεγονός που
συνδέεται με τη διαμόρφωση
μίας ΝΕΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ
ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΙΑΣ (8^{ος} – 11^{ος} αι.).

ΑΓΡΟΤΕΣ

10

ΠΕΝΗΤΕΣ

Ελεύθεροι γαιοκτήμονες

Ακτήμονες γεωργοί
(μίσθωναν γη για καλλιέργεια)

Πάροικοι
(προσωπική εξάρτηση από τη γη ή
τον κύριό τους)

Αρχές 9^{ου} αι.-

ΟΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΙ ΑΓΡΟΤΕΣ ΚΙΝΔΥΝΕΥΟΥΝ:

- από τη συνήθεια των μεγαλογαιοκτημόνων να αποκτούν τα κτήματα των μικρομεσαίων γαιοκτημόνων με νόμιμους (αγορά ή κληροδοσία) ή και παράνομους τρόπους.
- από τη φορολογική πίεση που ασκούσε το κράτος.

ΑΓΡΟΤΕΣ ΚΑΙ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΕΥΓΕΝΕΙΣ

12

Τα μεγάλα κτήματα δεν ήταν ενιαία (αποτελούνταν από πολυάριθμες διάσπαρτες εκτάσεις **τα χωρία ή προάστεια**). Τα καλλιεργούσαν οι **πάροικοι ή ελεύθεροι ενοικιαστές**

Οι μεγαλογαιοκτήμονες δε δαπανούσαν χρήματα για να βελτιώσουν τις εγκαταστάσεις στα χωράφια τους, τα μέσα και τις τεχνικές παραγωγής

Οι ευγενείς κέρδιζαν πολλά έσοδα από τα κτήματα και τους μισθούς από το κράτος (ως αξιωματούχοι). Ζούσαν ζωή γεμάτη χλιδή

μέσα 11^{ου} αιώνα

Η αγροτική παραγωγή στο Βυζάντιο παραμένει στάσιμη και ευάλωτη στις κρίσεις που άρχισαν να εκδηλώνονται.

Μικρογραφία του 11^{ου} αιώνα, στην οποία εικονίζονται αγρότες να πληρώνονται για την εργασία τους (Παρίσι, Εθνική Βιβλιοθήκη της Γαλλίας)

Η κοινωνία στην επαρχία

Αριστοκρατία της γης
(μεγαλογαιοκτήμονες ή
αλλιώς **Δυνατοί**)

Ελεύθεροι γαιοκτήμονες
(μικροϊδιοκτήτες)

Ακτήμονες γεωργοί

Πάροικοι

ΑΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

14

ΠΟΛΕΙΣ

Από τις αρχές του 9^{ου} αιώνα

- 1) παλιές πόλεις ανοικοδομήθηκαν (Πάτρα, Σπάρτη)
- 2) ιδρύθηκαν νέες πόλεις
- 3) Άρχισαν να βρίσκουν την οικονομική τους λειτουργία

Η αστική οικονομία

- είχε επίκεντρο τις πόλεις και γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη
- ήταν σε μεγάλο βαθμό **εκχρηματισμένη**.

Κάστρα όπως το Άρτζε (Γεωργία) και το Άνιον (Αρμενία) έγιναν *αστυκώμαι* ή *αγροτοπόλεις*, δηλαδή αστικά κέντρα με ημιαστικό χαρακτήρα

Μεγαλύτερη εμπορική κίνηση είχαν οι πόλεις Έφεσος, Ευχάιτα, Τραπεζούς κ.α. όπου διεξάγονταν ετήσιες εμποροπανηγύρεις

Το **Άρτζε** βρισκόταν περίπου 55 χλμ. ανατολικά της βυζαντινής Θεοδοσιούπολης, στην επαρχία «Φασιανοί», στα σύνορα μεταξύ Αρμενίας και Ιβηρικής, στην αριστερή όχθη του Άραξου ποταμού.

Το **Άνιον** ήταν η πρωτεύουσα του μεσαιωνικού βασιλείου της Αρμενίας, το οποίο επεκτεινόταν στην περιοχή της σημερινής Αρμενίας και της ανατολικής Τουρκίας.

ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ

16

Οι έμποροι και βιοτέχνες ήταν οργανωμένοι
σε **συντεχνίες ή επαγγελματικά
σωματεία (συστήματα)**

- ✓ Η λειτουργία των συστημάτων καθοριζόταν από το **Επαρχικόν Βιβλίον** (συλλογή διατάξεων των αρχών του 10^{ου} αιώνα).
- ✓ Το ύψος της παραγωγής και οι τιμές των προϊόντων ήταν προκαθορισμένες.
- ✓ Οι περισσότερες βιοτεχνίες αφορούσαν τον τομέα των τροφίμων.
- ✓ Από το 10^ο αιώνα εμφανίστηκαν επιχειρήσεις σχετικές με την επεξεργασία και εμπορία ειδών πολυτελείας (μετάξι, μπαχαρικά, πολύτιμοι λίθοι)

ΕΜΠΟΡΙΟ

Εμπορικές¹⁷
σχέσεις με
Βούλγαρους

Η ακτίνα
δράσης του
βυζαντινού
εμπορίου
μεγάλωνε
συνεχώς

Το βυζαντινό εξωτερικό
εμπόριο αναβίωσε από τα
μέσα του 10^{ου} αιώνα.

Εμπορικές
σχέσεις με
Ρώσους

Εμπορικές
σχέσεις με
ιταλικές
πόλεις,
(Βενετία)

Εμπορικές
σχέσεις με
το αραβικό
Χαλιφάτο

Οι έμποροι
ταξίδευαν και
προμηθεύονταν τα
περιζήτητα και
επικερδή
μπαχαρικά,
αρώματα και
βαφικές ύλες

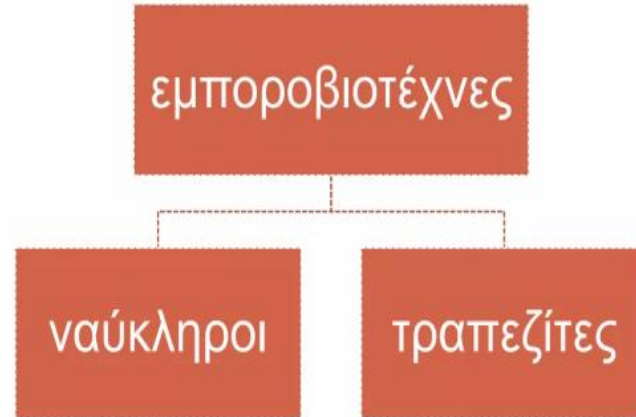
Τα εμπορεύματα
εκτελωνίζονταν
στην Τραπεζούντα,
εμπορική πύλη της
Μ. Ασίας στην
Ανατολή

ΜΕΣΑΙΑ ΤΑΞΗ

19

Η συνεχής ανάπτυξη της αστικής οικονομίας οδήγησε στη δημιουργία της **μεσαιάς τάξης (τάξης των επιχειρηματιών)**

- Ήταν οργανωμένοι σε συντεχνίες ή αδελφότητες.
- Συχνά υποκινούσαν λαϊκά κινήματα κατά των ευγενών.
- Η κοινωνική και πολιτική τους δύναμη έφτασε στο απόγειο στα μέσα του 11^{ου} αιώνα.

ΔΗΜΟΣ

20

Οι πολυάριθμες λαϊκές μάζες των πόλεων (**δήμος**) αποτελούνταν από φτωχούς

- εργάζονταν περιστασιακά
- ήταν άνεργοι

Η κοινωνία στις πόλεις

Αριστοκρατία

(κρατικοί αξιωματούχοι, ανώτατοι
στρατιώτικοί, αυλικοί, ανώτατοι
εκκλησιαστικοί άρχοντες)

Μεσαία τάξη

(έμποροι, βιοτέχνες, ναύκληροι, τραπεζίτες)

Δήμος - λαϊκές μάζες

(ανειδίκευτοι, περιστασιακά
εργαζόμενοι, άνεργοι)

2. Η νομοθεσία της Μακεδονικής Δυναστείας

ΣΤΟΧΟΣ ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ

Οι Μακεδόνες

- αναθεωρούν τη νομοθεσία των Ισαύρων
- εκδίδουν νόμους προσαρμοσμένους στις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες της εποχής τους

Να γίνει πιο
εύρυθμη η
λειτουργία του
κράτους

Να λυθούν
επείγοντα
κοινωνικά
προβλήματα

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ

Έντονη νομοθετική
δραστηριότητα **τα δύο πρώτα**
χρόνια της δυναστείας.
Εκδόθηκαν συλλογές ή
μεμονωμένοι νόμοι

- **Πρόχειρος Νόμος** εύχρηστο απάνθισμα νόμων (αντικατέστησε την *Εκλογή*, τη νομική συλλογή των Ισαύρων).
- **Επαναγωγή** εισαγωγή στον Πρόχειρο Νόμο. Καθόριζε με ακρίβεια τις αρμοδιότητες του αυτοκράτορα και του πατριάρχη.
- **Βασιλικά** συλλογή νόμων που αντλεί κυρίως από τις νομικές συλλογές του Ιουστινιανού (60 βιβλία).
- **Επαρχικόν Βιβλίον** διατάξεις που ρυθμίζουν τη λειτουργία των συντεχνιών της Κωνσταντινούπολης.
- **Νεαρές** νέοι νόμοι που απέβλεπαν κυρίως στον περιορισμό της μεγάλης γαιοκτησίας

ΝΟΜΟΙ ΚΑΙ ΑΓΩΝΕΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΩΝ

Οι Δυνατοί επιδίωκαν να ιδιοποιηθούν τη γη των φτωχών, να αποσπάσουν προνόμια και να κατακτήσουν την πολιτική εξουσία

Οι ελεύθεροι αγρότες υπηρετούσαν στους θεματικούς στρατούς, πλήρωναν φόρους που ήταν η βασική πηγή κρατικών εσόδων

- Η οικονομία και η άμυνα του κράτους στηριζόταν **στη μικρή και μεσαία αγροτική ιδιοκτησία**.
- Οι αυτοκράτορες του Βυζαντινού κράτους για 80 χρόνια (922-1002) προσπαθούσαν με νόμους, τις Νεαρές, να προστατεύσουν την αγροτική κοινότητα και τους ελεύθερους καλλιεργητές από τις καταχρήσεις των Δυνατών

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΩΝ

1. Προτιμούνταν **ως αγοραστές** οι **γείτονες** και οι **συγγενείς**, όταν πουλιόταν ένα κομμάτι κοινοτικής γης.
2. **Αποδίδονταν τα χωράφια** που **είχαν σφετεριστεί** οι δυνατοί στους προηγούμενους φτωχούς ιδιοκτήτες τους χωρίς αποζημίωση.
3. **Απαγορευόταν η πώληση και η αγορά στρατιωτικών κτημάτων**. Όποιος διέθετε τέτοια κτήματα ήταν υποχρεωμένος να στρατεύεται.
4. **Περιοριζόταν** η αύξηση της **εκκλησιαστικής περιουσίας**.
5. **Πλήρωναν οι Δυνατοί του φόρους των φτωχών** του χωριού (**1002**), μια υποχρέωση που βάραινε παλιότερα την κοινότητα συλλογικά. (**Αλληλέγγυον**).

Ανακεφαλαίωση: <https://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/9644>

Εποχή Μακεδονικής δυναστείας (867 - 1056) : σταθερή αύξηση του πληθυσμού και βελτίωση της οικονομίας.

8ος - 9ος αι. : → αριστοκρατία της γης (επαρχιακή)
→ αριστοκρατία των αξιωμάτων (αστική)

8ος - 11ος αι. : επέκταση των οικογενειακών επωνύμων

Επαρχιακή + Αστική αριστοκρατία = νέα αριστοκρατία οι δυνατοί (μέσω γάμων)

Δυνατοί = πολιτικοί, στρατιωτικοί και θρησκευτικοί άρχοντες, διαχειριστές κρατικής, αυτοκρατορικής, εκκλησιαστικής και μοναστικής περιουσίας.

Πένητες = οι αγροτικοί πληθυσμοί που διακρίνονται σε :

- α) ελεύθεροι γαιοκτήμονες
- β) ακτήμονες γεωργοί (χωρίς δική τους γη, ενοικιάζουν γη άλλων)
- γ) πάροικοι (δεμένοι με τη γη ή εξαρτημένοι από τους κυρίους τους)

Η αγροτική κοινότητα αντιμετωπίζει προβλήματα από:

- α) τους μεγαλοκτηματίες → αρπάζουν τα κτήματα των μικρομεσαίων (νόμιμα ή και παράνομα)
- β) το κράτος → φορολογικές πιέσεις

Τα μεγάλα κτήματα δεν είναι ενιαία, αλλά διάσπαρτες εκτάσεις, τα *χωρία ή προάστεια*

Ευγενείς: έχουν εισοδήματα από κτήματα και μισθούς, ζουν πολυτελή ζωή, δεν επενδύουν για να βελτιώσουν την παραγωγή τους → η γεωργική παραγωγή παραμένει στάσιμη.

β. Οικονομία και κοινωνία των πόλεων :

Η αστική οικονομία : αναπτύσσεται με κέντρο τις **πόλεις**, που γνωρίζουν μεγάλη ανάπτυξη.

- ανοικοδόμηση παλαιών πόλεων (π.χ. Πάτρα, Σπάρτη)
- δημιουργία νέων πόλεων
- **Κάστρα** : αστικά κέντρα με ημιαγροτικό χαρακτήρα (**αστυκώμαι ή αγροτοπόλεις**)

- ο **Εμποροπανηγύρεις** :ετήσιες, σε μεγάλες πόλεις (π.χ. Έφεσος, Τραπεζούντα)
- ο **Συστήματα** : επαγγελματικά σωματεία (συντεχνίες) εμπόρων και βιοτεχνών
- ο **Επαρχικόν βιβλίον** : συλλογή νομικών διατάξεων → καθόριζε τη λειτουργία των συστημάτων στην Κων/λη από το 10^ο αι.
- ο **Βιοτεχνίες** : τροφίμων και ειδών πολυτελείας (μετάξι, μπαχαρικά κτλ.)

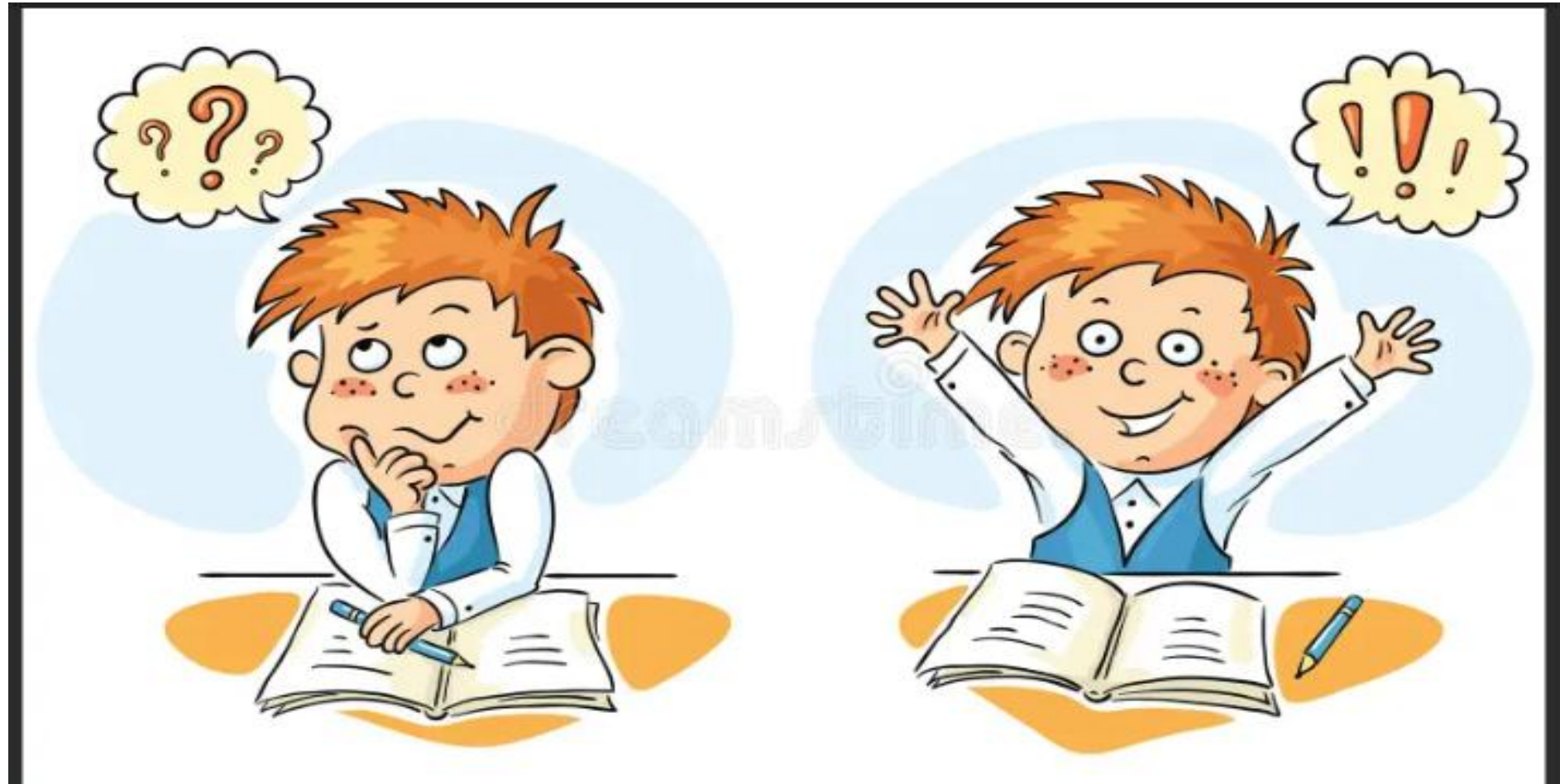
- ο **Εμπόριο** :
 - εμπορικές σχέσεις με : Βούλγαρους, Ρώσους, ιταλικές πόλεις, Χαλιφάτο (Άραβες)
 - μακρινά ταξίδια εμπόρων για μπαχαρικά, βαφικές ύλες, αρώματα
 - εκτελωνισμός προϊόντων στην **Τραπεζούντα**

Μεσαία τάξη : - τάξη επιχειρηματιών (εμποροβιοτέχνες, ναύκληροι, τραπεζίτες)

- οργανωμένη σε συντεχνίες ή αδελφότητες
- υποκινούσε λαϊκά κινήματα κατά των ευγενών
- ασκούσε μεγάλη πολιτική και κοινωνική επιρροή

Δήμος : πολυάριθμες λαϊκές μάζες από φτωχούς και άνεργους

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ – ΜΕΛΕΤΗ ΠΗΓΩΝ

Τι ήταν η αστική
οικονομία και ποιο το
χαρακτηριστικό της
(στο Βυζάντιο);

α ήταν τα αστικά
ρα του Βυζαντίου
ό τον 9ο αιώνα;

<https://www.goconqr.com/flashcard/7330560/>

Σε ποια κοινωνική τάξη θα
κατατάσσετε τον άνθρωπο
που περιγράφεται στην
πηγή;

Ένας μικρασιάτης μεγαλογαιοκτήμονας

Ο Φιλάρετος, γιος του Γεωργίου από την Παφλαγονία] συγκαταλεγόταν στους ευγενείς του Πόντου και της Γαλατίας. Ήταν ζάπλουτος και κατείχε πολλά κοπάδια: εξακόσια βόδια, εκατό ζευγάρια βοδιών για όργωμα, οχτακόσια άλογα που έβοσκαν στα λιβάδια του, ογδόντα άλογα και μουλάρια που χρησίμευαν για μεταφορές, δώδεκα χιλιάδες πρόβατα.

Ήταν επίσης ιδιοκτήτης σαράντα οκτώ εκτεταμένων αγροκτημάτων (προάστεια) που είχαν καθορισμένα όρια, ήταν ωραία και πολύ μεγάλης αξίας, καθώς από τα υψώματα που βρίσκονταν απέναντι από αυτά ανέβλυζε κάθε φορά μια πηγή που μπορούσε να αρδεύσει βαθιά τα χωράφια που χρειάζονταν πότισμα διέθετε, επίσης, πολλούς υπηρέτες και πάρα πολλά πλούτη.

Βίος αγίου Φιλαρέτου του Ελεήμονος (τέλη 8ου αι.), έκδ.
M.-H. Fourmy - M. Leroy, Byzantion 9 (1934) 113-115.

Η πλουτοπαραγωγική πηγή, από την οποία ο πληθυσμός προσποριζόταν το μεγαλύτερο όγκο των καταναλωτικών αγαθών και το κράτος τα κύρια έσοδα, ήταν η αγροτική οικονομία γενικά. Τεράστια κρατικά αγροκτήματα, μεγάλα ιδιωτικά κτήματα, εκκλησιαστικά και μοναστηριακά κτήματα υπήρχαν σε όλη την έκταση του βυζαντινού κράτους με βασικές καλλιέργειες τα δημητριακά, την ελιά, τα αμπέλια. Εξακολουθούσαν βέβαια να υπάρχουν σε μεγάλο βαθμό και μικροί γεωργικοί κλήροι ελεύθερων γεωργών. Οι πάροικοι ήταν ελεύθεροι γεωργοί προσκολλημένοι όμως στη γη που καλλιεργούσαν, την οποία δεν μπορούσαν να εγκαταλείψουν. Αποτελούσαν όχι μικρό ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού. Αντίθετα, ο αριθμός των δούλων, εξ αρχής περιορισμένος στο Βυζάντιο, μειώνεται διαρκώς με την πάροδο του χρόνου.

(Αικ. Χριστοφιλοπούλου, Βυζαντινή Ιστορία, τόμος Α, σελ. 358)

Ποιοι είχαν
στην κατοχή
τους τα μεγάλα
κτήματα στο
Βυζάντιο και τι
καλλιεργούσαν
σε αυτά;

Τι ήταν οι
πάροικοι; Σε τι
διέφεραν από
τους
ελεύθερους
γεωργούς;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Μεγάλα κτήματα κατείχαν: το κράτος, ιδιώτες, η εκκλησία και τα μοναστήρια. Καλλιεργούνταν σε αυτά δημητριακά, ελιές, αμπέλια.

Οι πάροικοι ήταν ελεύθεροι γεωργοί προσκολλημένοι όμως στη γη που καλλιεργούσαν (η οποία ανήκε στους δυνατούς), αφού δεν μπορούσαν να την εγκαταλείψουν. Οι ελεύθεροι γεωργοί μπορούσαν να εγκαταλείψουν τη γη και να εγκατασταθούν στις πόλεις.

2. Συμπληρώνουμε με τη βοήθεια των πληροφοριών του βιβλίου

Η αναθεώρηση της νομοθεσίας από τους Μακεδόνες στόχευε:

α) στην _____ της διοίκησης, β) στην _____ των επειγόντων κοινωνικών προβλημάτων, γ) στην _____ των νόμων στις οικονομικές-κοινωνικές συνθήκες της εποχής

Συλλογές νόμων ή μεμονωμένοι νόμοι:

Εκτός από τον Πρόχειρο Νόμο, την Επαναγωγή και τα Βασιλικά, η νομοθεσία των Μακεδόνων περιλάμβανε:

- *το Επαρχικόν Βιβλίον*: μας είναι ήδη γνωστό – τι περιείχε;

- *τις Νεαρές*: ο όρος μάς είναι γνωστός – από πού; Τι σημαίνει;

Οι συγκεκριμένες Νεαρές πάντως απέβλεπαν κυρίως στον περιορισμό της μεγάλης ιδιοκτησίας, αφού από το 922 ως το 1002 οι αυτοκράτορες προσπαθούν με Νεαρές να προστατεύσουν την αγροτική κοινότητα και τους ελεύθερους καλλιεργητές από τις καταχρήσεις των δυνατών.

3. Αξιοποιούμε τις πηγές

Γιατί όμως οι αυτοκράτορες προστατεύουν τους αγρότες; Ας διαβάσουμε τη Νεαρά του έτους 934, για να βγάλουμε τα συμπεράσματά μας.

“Η εξουσία τέτοιων ισχυρών προσώπων (των δυνατών) αύξησε υπερβολικά τη μεγάλη ταλαιπωρία των φτωχών, διότι (οι δυνατοί) με το πλήθος των οικόσιτων υπηρετών τους, των μίσθαρνων οργάνων τους και των άλλων παρατρεχάμενων και ακολούθων τους προκάλεσαν βίαιες επιθέσεις, διώξεις, αγγαρείες (υποχρεωτική προσφορά υπηρεσιών), άλλες θλίψεις και στενοχώριες (στους φτωχούς) και προξένησαν μεγάλη καταστροφή στο κοινό συμφέρον [...]”.

Αλλά η ύπαρξη πολλών μικροϊδιοκτητών προσφέρει μεγάλα οφέλη στο κράτος, καθώς αυτοί πληρώνουν φόρους και παρέχουν στρατιωτικές υπηρεσίες στο κράτος. Τα οφέλη αυτά θα εκλείψουν, αν μειωθεί ο αριθμός των μικροκτηματιών. Όσοι λοιπόν είναι επιφορτισμένοι με τη δημόσια ασφάλεια πρέπει να απαλλαγούν από τους ταραξίες, να απομακρύνουν τα ενοχλητικά στοιχεία και να διασφαλίσουν τη δημόσια σωτηρία”. (N. Svoronos, Les nouvelles des empereurs Macedoniens ..., έκδ. Π. Γουναρίδης, Ε.Ι.Ε./Κ.Β.Ε-ΜΙΕΤ, Αθήνα 1994, 85)

Σύμφωνα με την πηγή:

- α) Ποια είναι τα οφέλη για το κράτος από τη ύπαρξη των ελεύθερων αγροτών-μικροϊδιοκτητών;
- β) Ποιους κινδύνους διατρέχουν οι αγρότες από τους δυνατούς-μεγαλογαιοκτήμονες; γ) Γιατί αυτή η συμπεριφορά των μεγαλογαιοκτημόνων προκαλεί “καταστροφή στο κοινό συμφέρον”;
- δ) Ποιος νομίζετε ότι ήταν ο τελικός στόχος της συμπεριφοράς των δυνατών; Τι αναφέρεται σχετικά στο βιβλίο μας;

Οφέλη από την ύπαρξη των μικροκαλλιεργητών (Νεαρά του 934)

Η εξουσία τέτοιων ισχυρών προσώπων αύξησε υπερβολικά τη μεγάλη τालαιπωρία των φτωχών, διότι [οι δυνατοί] με το πλήθος των οικόσιτων υπηρετών τους, των μίσθαρνων οργάνων τους και των άλλων παρατρεχάμενων και ακολούθων τους προκάλεσαν βίαιες επιθέσεις, διώξεις, αγγαρείες (υποχρεωτική προσφορά υπηρεσιών), άλλες θλίψεις και στενοχώριες (στους φτωχούς) και προξένησαν μεγάλη καταστροφή στο κοινό συμφέρον [...].

Αλλά η ύπαρξη πολλών μικροϊδιοκτητών προσφέρει μεγάλα οφέλη στο κράτος, καθώς αυτοί πληρώνουν φόρους και παρέχουν στρατιωτικές υπηρεσίες στο κράτος. Τα οφέλη αυτά θα εκλείψουν, αν μειωθεί ο αριθμός των μικροκτηματιών. Όσοι λοιπόν είναι επιφορτισμένοι με τη δημόσια ασφάλεια πρέπει να απαλλαγούν από τους ταραξίες, να απομακρύνουν τα ενοχλητικά στοιχεία και να διασφαλίσουν τη δημόσια σωτηρία.

**N. Svoronos, Les nouvelles des empereurs Macedoniens ..., έκδ. Π.
Γουναρίδης, Ε.Ι.Ε./Κ.Β.Ε-ΜΙΕΤ, Αθήνα 1994, 85.**

Σχολίασε τη συμπεριφορά των δυνατών, έναντι των πενήτων, όπως αυτή περιγράφεται στη Νεαρά του έτους 934. Ποιες επιπτώσεις είχε αυτή στη ζωή των ελεύθερων αγροτών;

Νεαρά του Βασιλείου Β' (996)

Οι πρόσθετες περιουσίες που απέκτησαν οι δυνατοί στις κοινότητες των χωρίων μέχρι την έκδοση της πρώτης Νεαράς του προπάππου μας και αυτοκράτορα Ρωμανού του Πρεσβυτέρου και πιστοποιούνται με έγγραφα δικαιώματα και αξιόπιστες μαρτυρίες, να διατηρηθούν και να παραμείνουν στην κατοχή τους, σύμφωνα και με τους παλαιούς νόμους.

Από τότε που εκδόθηκε αυτός ο νόμος του Ρωμανού του Πρεσβυτέρου (922) ως σήμερα, 1η Ιανουαρίου της 9ης ινδικτιώνος του έτους 6704 (=996), αλλά και στο εξής, διακηρύσσουμε ότι η τεσσαρακονταετία δεν επιτρέπεται καθόλου να ενεργοποιηθεί κατά των φτωχών, στις περιπτώσεις που έχουν δοσοληψίες με τους δυνατούς, αλλά οι περιουσίες πρέπει να αποδίδονται στους φτωχούς και οι δυνατοί να μη δικαιούνται να πάρουν πίσω το αντίτιμο της αγοράς αυτών των τόπων και τα έξοδα των βελτιώσεων [που έκαναν], γιατί και την ανωτέρω νομοθεσία αποδεδειγμένα έχουν παραβιάσει και γι' αυτό αξίζουν περισσότερο την τιμωρία [...].

Και δεν θεσπίζουμε τα μέτρα αυτά μόνο για το μέλλον, αλλά τους προσδίδουμε και αναδρομική ισχύ. Επομένως ισχύουν για το παρελθόν ως το έτος που μνημονεύουμε πιο πάνω (=922) [...].

N. Svoronos, *Les nouvelles des empereurs Macedoniens...*, έκδ. Π. Γουναρίδης, E.I.E./K.B.E-MIET, Αθήνα 1994, 204

Να εντοπίσεις τα βασικά σημεία της Νεαράς του 996, αφού λάβεις υπόψη ότι αυτή καταργούσε το νόμο, ο οποίος, μετά παρέλευση 40ετίας απήλλασσε τους δυνατούς από την υποχρέωση να αποδώσουν στους πένητες τα κτήματα που είχαν σφετεριστεί.